

На данашњи дан 1983. године умро је Александар Ранковић, потпредседник СФРЈ и члан најужег руководства владајућег Савеза комуниста Југославије до смењивања са свих функција 1966. У Краљевцини Југославији осуђен је на шест година робије због илегалне комунистичке активности, а 1940. постаје члан Политбироа Комунистичке партије Југославије. Као организациони секретар КПЈ и члан Врховног штаба партизанских јединица, основао је 1944. службу безбедности под називом Одељење за заштиту народа (ОЗНА). После рата био је министар унутрашњих послова и потпредседник савезне владе. У политичком обрачунању с њим на Четвртом пленуму Централног комитета СКЈ 1966. на Брионима, југословенски председник Јосип Броз Тито га је оптужио за злоупотребе Службе државне безбедности и лишен је свих функција и потпуно искључен из јавног живота. Неко време након смрти Ранковић је уздизан у "хероја" и "заштитника српских интереса" у Југославији. Временом, испливала је чињеница да је Ранковић један од најодговорнијих за антисрпску политику Брозовог режима јер јој је давао легитимитет и подршку као најугицајнији српски комуниста. Ранковић никада није покушавао да одбрани српске интересе већ се у маниру апаратчика беспоговорно повиновао свим Брозовим жељама.

14 - Умро је римски цар Октавијан Август, усвојени син Гаја Јулија Цезара. Годину дана после убиства Цезара 44. пре нове ере као командант сенатске војске потукао је код Мутина Марка Антонија, али је убрзо с њим и Марком Лепидом склопио тријумвират. После друге победе над Антонијем код Акцијума 31. пре нове ере под именом Август преузео је сву власт и укинуо републику. Завео је нови облик владавине и администрације познат као принципат - у ствари био је то почетак епохе царства, римска република била је заувек сахрањена. Украсио је Рим многим грађевинама, помагао науку, уметност и уопште стваралаштво. Време његове владавине сматра се најсјајнијим периодом римске историје, и познато је као "Августов златни век".

Данас је субота, 19. август. 2017. године

1646 - Рођен је енглески астроном Џон Флемстид, оснивач опсерваторије у Гриничу.

1662 - Умро је француски математичар, физичар, писац, филозоф и мистик Блез Паскал, генијални мислилац, који је поставио основе рачуна вероватноће. Веома млад истакао се открићима из геометрије и физике: у 16. години објавио је расправу о конусним пресецима, а у 18. довршио је конструисање математичке машине (аритмометар), која је обављала четири основне рачунске операције. Први је математички третирао проблем вероватноће у хазардним играма и с француским математичаром Пјером Фермаом поставио је основе рачуна вероватноће. Изумео је и хидрауличну пресу и утврдио да притисак ваздуха опада с висином и да се помоћу барометра може утврдити висина планина. До 24. године бавио се математиком и физиком, а потом само литературом, филозофијом и теологијом. Повукавши се у манастир јансенитског реда Пор-Роајал (тај ред је прогањала римокатоличка црква, што је резултирало стварањем старокатоличке цркве са средиштем у холандском граду Утрехту), написао је против језуита чувена "Писма једном провинцијалцу". Био је прави мистик и његова религиозност је била необично дубока. Дело "Мисли" су фрагменти његове недовршене апологије хришћанства.

1691- Аустријанци су код Сланкамена, под командом фелдмаршала Лудвига Вилхелма Баденског, потукли Турке које је предводио велики везир Мустафа Ћуприлић. У бици у којој је на страни Аустријанаца учествовало и око 10.000 Срба под командом Јована Монастерлије, Турци су потпуно разбијени и уз великог везира погинуло је 18 паша, стотинак официра и око 20.000 војника, а Аустријанци су имали око 7.000 погинулих и рањених.

1819 - Умро је шкотски инжењер и физичар Џејмс Ват, проналазач парне машине 1765, чиме је започела индустријска револуција. Близу Бирмингема основао је прву фабрику за израду парних машина. Унапредио је низом открића науку о топлоти. Њему у част мерна јединица за снагу названа је ват (ознака W), а инструмент за мерење електричне снаге ватметар.

1871 - Рођен је амерички пилот и конструктор авиона Орвил Рајт, пионир авијације, који је 1903. с братом Вилбуром, у авиону њихове израде, извео први лет у историји ваздухопловства. Лет је трајао 59 секунди и авион је прелетео 285 метара. Браћа Рајт су већ 1905. конструисала авион који је прелетео 39 километара. Основали су 1909. "Америкен Рајт компани" за производњу авиона и исте године војсци САД испоручили први борбени авион "Сигнал Корпс И".

1878 - После жестоких уличних борби аустроугарске трупе су ушле у Сарајево. Месец дана раније, одлуком Берлинског конгреса, Аустро-Угарска је добила право да на 30 година окупира Босну и Херцеговину и у њој "заведе ред и мир". Године 1908. Аустро-Угарска ће анектирати Босну супротно одредбама Берлинског конгреса, што ће изазвати велико незадовољство.

1883 - Рођена је француска модна креаторка Габријела "Коко" Шанел, један од светских "модних диктатора" 20. века, која је готово шест деценија суверено владала високом париским модом.

1899 - Рођен је патријарх српски архиепископ пећки и митрополит београдско-карловачки Герман (световно име Хранислав Ћорић). Замонашио се 1951. у Студеници, претходно је био свештеник. Богословски факултет студирао је у Београду, а права у Паризу. После смрти патријарха Викентија, 1958. изабран је за поглавара Српске православне цркве. Водио је Српску православну цркву у веома тешким временима необично вешто и мудро. Пошто је тешко оболео, 2. децембра 1990. за патријарха српског изабран је Павле, дотадашњи епископ рашко-призренски.

1902 - Рођен је амерички писац Огден Неш, веома плодан песник, чија се хумористичка поезија одликује крајње слободном формом и уопште неконвенционалим приступом. Писао је и озбиљну поезију, у којој је испољио дубину осећања и склоност ка некој врсти филозофског погледа на живот. Дела: збирке песама "Штихови", "Смешна смеша Огдена Неша", "Овде сам и сам туђинац", "Породични састанак", "Добре намере", "Онамо не можете одавде".

1928 - Рођен је Данко Поповић, српски књижевник. Правни факултет завршио је у Београду, где је провео највећи део живота. Аутор је више приповедака, есеја и романа, филмских сценарија, радио и ТВ драма, а постао је познат романом "Књига о Милутину", вероватно најтиражнијим романом српске књижевности друге половине 20. Дела: романи "Господари", "Официри", "Свињски ујед", "Удовице", "Чарапићи", "Кућа Лукића", "Конак у Крагујевцу", приповетке "Свечаност" и "Кукурек и кост", књиге есеја "Време лажи", "Догађаји и привиђења", "На крсту и раскршћу", "Неспокоји", "Божур и трње", "Сеобе старе и нове" и "Четири ветра".

1929 - Умро је руски балетски кореограф Сергеј Павлович Ђагиљев, један од највећих кореографа у историји балета, оснивач чувене групе "Руски балет", која је са изузетним успехом наступала од 1909. до 1929. Окупио је сјајне балетске играче, композиторе и сликаре, а бриљантно изведени балети под његовим руководством, попут "Жар птице", "Петрушке", "Поподнева једног фауна", "Посвећења пролећа", "Тророгог шешира", врхунац су балетске уметности.

1936 - Шпанског писца, музичара и сликара Федерика Гарсија Лорку, једног од највећих лиричара 20. века стрељали су франкисти у Виснару крај Гранаде. Његове песме писане су дубоко самосвојним језиком по форми блиском надреалистичком маниру. Називали су га "андалузијски славуј" пошто је његово дело прожето духом и бојама шпанског југа. Вишеструко обдарен, био је омиљен за живота, а после трагичне смрти постао је најчитанији светски песник. Дела: збирке песама "Цигански романсеро", "Песник у Њујорку", "Књига песама", "Песме", "Тамаритски диван", поема "Канте Хондо", тужбалица "Плач за Игнасијом Санћесом Мехијасом", драме "Лептирове чаролије", "Маријана Пинеда", "Чудесна обућарка", "Дон Кристобалово мало позориште", "Љубав дон Перлимплина", "Белисе у њиховом врту", "Доња Росита неудата", "Крвава свадба", "Јерма", "Дом Бернарда Албе".

1942 - Британске и канадске трупе извеле су десант код Дипеа у Француској, у покушају да униште немачка постројења обалске одбране и потисну Немце, али је подухват катастрофално окончан. Од око 6.000 савезничких војника, само 2.500 се вратило а остали су погинули или заробљени.

1945 - У Вијетнаму је под руководством Хо Ши Мина отпочела "августовска револуција" против француских колонијалних трупа, прва етапа оружане борбе вијетнамског Покрета отпора, која је после само две седмице омогућила проглашење Демократске Републике Вијетнам (каснији Северни Вијетнам). Француска је одбила да призна самопрокламовану државу. Северни Вијетнам стекао је независност 1954. захваљујући војним победама ослободилачког покрета "Вијетмин" и пораза елитних француских јединица. Вијетнам је раније био саставни део Француске Индокине (Камбоџа, Лаос и Вијетнам).

1953 - У војном удару који су организовали Американци, збачен је ирански председник владе Мохамад Мосадек и шах Мохамад Реза Пахлави вратио се у земљу на престо Ирана.

1960 - Совјетски сателит "Спутњик 5" лансиран је у орбиту око Земље, носећи псе "Белку" и "Стрелку".

1966 - У источној Турској у земљотресу је погинуло више од 2.000 људи.

1974 - Амбасадор САД на Кипру Роџер Дејвис убијен је током антиамеричких демонстрација у Никозији.

1978 - У пожару који су исламски терористи подметнули у позориште у иранском граду Абадан погинуло је више од 400 људи.

1979 - Руски космонаути Владимир Љаков и Валериј Рјумин вратили су се на Земљу васионским бродом "Сојуз 34" после рекордних 175 дана у свемиру.

1980 - У пожару који је приликом принудног слетања на аеродром у Ријад ухватио саудијски авион погинуло је 301 путник и члан посаде.

1991 - Покушан је државни удар (окончан неуспешно два дана касније) против совјетског председника Михаила Горбачова. Указом потпредседника Совјетског Савеза ГенADIЈА Јанајева, са власти је уклоњен Горбачов, с образложењем да "из здравствених разлога" није у могућности да извршава обавезе председника Совјетског Савеза.

1994 - Умро је амерички хемичар Линус Карл Паулинг, добитник Нобелове награде за хемију 1954. и Нобелове награде за мир 1962. Прву је добио за примену квантне механике у истраживању структуре молекула, а другу за упорно настојање да буде успостављена међународна контрола нуклеарног оружја и забрана атомских проба.

1996 - Шест руских, француских и америчких космонаута сусрело се на "Миру", укључујући Клоди Андре Дезе, прву Францускињу у космосу, која је тог дана на ту руску космичку станицу лансирана руском ракетом "Сојуз-У".

2002 - Приликом пада хеликоптера типа "Ми-26" у Чеченији - за који су одговорност преузели исламски терористи - погинуло је 118 руских војника, што је највећи појединачни губитак руске војске током вишегодишњих оружаних сукоба у тој руској кавкаској републици.

2002 - У свом стану у Багдаду пронађен је мртав палестински терориста Абу Нидал, који је наводно три дана раније извршио самоубиство.

2003 - У најгорем нападу у историји Уједињених нација, исламски терористи су камионом натовареним експлозивом разорили средиште УН у Багдаду, усмртивши 22 људи, укључујући специјалног представника УН у Ираку Сержа Вијеиру де Мела.

2011 - Преминуо је Раул Руиз, француско-чилеански редитељ познат по ироничним, надреалним и експерименталним филмовима. Руиз је 2010. освојио престижну француску филмску награду Луј Делик за "Мистерије Лисабона" који је те године проглашен за најбоље француско остварење. Снимио је десетине филмова, међу којима су најпознатији "Генеалогичка злочина", "Повраћено време" (заснован на ремек делу Марсела Пруста "У потрази за изгубљеним временом") и "Дани на селу". Награђиван је и на фестивалима у Кану, Берлину, Локарну, Москви, Монреалу, Риму.

2012 - Холивудски режисер Тони Скот, који је режирао велике акционе хитове као што су "Топ ган" и "Гримизна плима", извршио је самоубиство скочивши са моста у Лос Анђелесу. Млађи брат Ридлија Скота, Тони је током каријере снимио двадесетак филмова. Дебитовао је филмом "Глад" 1983. а светску славу стекао је филмом "Топ Ган" 1986. године.

(Танјуг)